

Nr 509

Av herr **Andersson** i Dunker **m. fl.**, *om viss ändring av bestämmelserna för lån ur kraftledningslånefonden, m. m.*

Ett av de viktigaste landsbygdsproblemen för den närmaste framtiden gäller frågan hur man skall kunna tillgodose behovet av elektrisk kraft. Här gäller då inte blott frågan om det tillkommande elkraftbehovet utan jämväl frågan om ett tillfredsställande av det redan förhandenvarande. Det förefintliga distributionsnätet företer sådana allvarliga brister, att ett eftergivande av kravet på en snabb upprustning kan få inte blott för landsbygden utan även för folkhushållet i sin helhet ödesdigra verkningar. Enligt vår mening är nämligen en riklig och kvalitativt god elkraftförsörjning för landsbygdssektorn en av de mest effektiva faktorerna, då det gäller att främja en utveckling av ett differentierat näringsliv på landsbygden.

De förefintliga väsentliga bristerna i denna sektor av elkraftförsörjningen är i huvudsak att finna i brister av teknisk och organisatorisk natur, vilket också kraftigt framhållits i elkraftutredningens huvudbetänkande (SOU 1954: 12). Distributionsapparaten är enligt utlåtandet så försliten eller underdimensionerad, att den dels medför fara för olycksfall och brand, dels icke möjliggör för konsumenterna att få elektrisk kraft i tillräcklig mängd eller av nöjaktig kvalitet. Utredningen har uppskattat, att cirka 50 procent av landsbygdsanläggningarna är dåliga eller mycket dåliga ur säkerhets- och driftsynpunkt och cirka 60 procent dåliga eller mycket dåliga i fråga om överföringsförmåga. Hur angelägen en upprustning då är, framgår klart av den omständigheten, att tillväxten av elkraftbehovet för enbart jordbruket av utredningen beräknats medföra en fördubbling av elkraftbehovet på 6 à 7 år.

Undertecknade, som anser att utredningen här målat en objektiv, riktig bild av de rådande förhållandena, kan vitsorda, att distributionsnäten på sina ställen är så undermåliga, att en tvättmaskin eller en elspis inte kan användas utan risk för sådant spänningsfall, att radioapparater anslutna till samma transformator inte kan avlyssnas. Otaliga är de gårdar som för att använda en motor av någon större kapacitet är hänvisade till en tidpunkt, då grannen inte använder sin. I en del fall har t. ex. en jordbrukare, en småindustrieföretagare eller en hantverkare helt måst skrinlägga planer på en utvidgning eller ett startande av någon liten hantverksmässig rörelse

på den grund att det förefintliga elnätet varit så underdimensionerat, att inte ens en mycket måttligt ökad efterfrågan på elström kunnat tillgodoses. Vi skulle kunna fortsätta uppräknigen med ytterligare ett stort antal fall, men de anförda exemplen torde klart visa, hur illa beställt det är med många av våra distributionsnät. Härtill kommer också, att en elkonsument på landsbygden kommer i ett än ofördelaktigare läge vid en jämförelse mellan det pris denne har att betala för den ström han köper och det en abonnent i de större tätorterna erlägger. De stora omkostnaderna för de nedslitna näten medför nämligen en förhållandevis hög uttaxering för att hålla distributionsföretagens ekonomi flytande.

Att frågan är ytterst allvarlig framgår även av det faktum, att i det landsbygdsnät, som uppvisar dessa brister, inräknas distributionsnät för hushållsändamål, jordbruk med binäringar, hantverk, mindre och medelstora industrier, servicetjänster etc. Det blir med andra ord ungefär hälften av rikets befolkning, som beröres. Det undermåliga distributionsnätets längd omfattar därjämte den övervägande delen av kraftledningsnätet i riket.

Ett uttryck för hur allvarligt läget bedöms utgör också det faktum, att en rad olika för landsbygdsproblemen intresserade organisationer nyligen skapat ett samarbetsorgan, Landsbygdens elnämnd, vars syfte är att främja landsbygdens berättigade krav på en bättre eldistribution.

Det stora problemet av i dag är alltså ett annat än tidigare, då det gällde att forcera fram nyelektrifieringar. I dag är huvuduppgiften att få till stånd en upprustning av det befintliga distributionsnätet. Denna upprustning är ett omedelbart trängande behov, om man över huvud taget skall lyckas lösa en rad lokaliseringsfrågor och om man skall kunna möjliggöra en överföring av en större mängd elektrisk energi allteftersom efterfrågan på elkraft växer. Ur nationalekonomisk synpunkt må också framhållas, att ett förbättrat servicenät möjliggör överföring av elströmmen med mindre förlustprocent än ett dåligt. I ett läge, då prognosen för framtiden pekar på en elkonsumention som synes öka med en sådan snabbhet, att det förefaller ovisst om produktionen kan hålla jämna steg med den ökade efterfrågan, blir sådana synpunkter alltmer beaktansvärda.

Ett kraftigt stöd från statens sida i detta läge är ofrånkomligen påkallat. Svårigheterna att på kreditmarknaden kunna tillgodose behovet av låne-medel har för distributionsföreningarna och övriga distributionsföretag aktualiserat frågan om att kunna erhålla lån ur kraftledningslånefonden. Denna medger f. n. lånemöjligheter till distributionsföreningar för nyanläggningar av distributionsnät. Tiden synes oss nu vara inne, då det måste anses vara synnerligen befogat — som också elkraftutredningen och en rad remissmyndigheter f. ö. framhållit — att kraftledningslånefondens medel även får tagas i anspråk för nätupprustning. För ett sådant arrangemang talar ytterligare den omständigheten, att anslaget för befrämjande av lands-

bygdens elektrifiering sedan något år tillbaka — ehuru i mindre omfattning — kunnat användas även för nätupprustning.

Det torde kunna förutsättas att den här berörda frågan är föremål för behandling inom vederbörande departement. Vi finner det emellertid redan nu utan att föregripa ett slutligt ställningstagande till elkraftutredningens huvudförslag vara nödvändigt med hänsyn till problemets vikt och brådskande natur, att en förstärkning av kraftledningslånefonden och en utvidgning av dess bestämmelser till att omfatta jämväl nätupprustningar sker för att därigenom från och med budgetåret 1956/57 möjliggöra ett påbörjande av en upprustning, som framstår som allt angelägnare för varje dag som går.

Om upprustningen skulle kunna genomföras under en relativt rimlig tid, synes det härför erforderliga kapitalbehovet uppgå till väsentliga årliga belopp. I avvaktan på ett slutligt ställningstagande i frågan finner vi oss dock för nästa budgetår icke böra föreslå ett högre kapitaltillskott än fem miljoner kronor.

Som tidigare nämnts är den viktigaste åtgärden att främja en upprustning av redan befintliga distributionsnät. För att på lämpligaste sätt möjliggöra att medlen skall kunna tagas i anspråk härför erfordras en ändring i kungörelsen om allmänna bestämmelser för lån från kraftledningslånefonden.

Med anledning av det anförda får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, dels att ett kapitaltillskott om fem miljoner kronor tillföres kraftledningslånefonden, dels ock att lån ur kraftledningslånefonden må kunna beviljas jämväl för upprustning av befintliga distributionsnät.

Stockholm den 26 januari 1956

Harald Andersson
i Dunker

Abel Andersson
i Löbbo

T. G. v. Seth

J. Onsjö

Nils G. Hansson
i Skegrie

Hj. Åhman
